



Haderslev
Kommune



STYRKET FAGLIG OG PÆDAGOGISK LEDELSE AF FOLKESKOLERNE

Haderslev kommune

Strategisk handleguide



Indhold

Indledning: Fælles retning med plads til forskellighed	4
Læsevejledning: Den strategiske handleguide indeholder 8 områder	6
Styrkelse af almenområdet gennem forebyggende og foregribende indsatser	7
Vejen til styrkede læringsfællesskaber for alle børn og unge	8
Børn og forældre - en inddragende tilgang	10
Mål- og indsatsplaner	11
Skolernes pædagogiske grundlag	12
En styrket skoleledelse fagligt og pædagogisk	13
Faglig ledelse i de forebyggende indsatser	14
Faglig ledelse i de foregribende indsatser	14
Faglig ledelse i de indgribende indsatser	14
Skolelederens juridiske ansvar, når et barn har behov for en specialpædagogisk indsats	14
Skoleledelse i professionelle læringsfællesskaber	16
Skoleledelsen som professionelt læringsfællesskab	16
Distriktsrådet som professionelt læringsfællesskab	16
Pædagogisk Koordinationsudvalg (PKU) som professionelt læringsfællesskab	17
Struktur og organisering af de forebyggende, foregribende og indgribende indsatser.....	18
Mellemløst	19
Tværfagligt samarbejde og sammenhængende indsatser	20
Implementering og opfølgning	22
En styrket pædagogisk praksis – konkrete tilgange	24

Indledning: **Fælles retning med plads til forskellighed**

Der er ambitioner om at styrke almenområdet på folkeskolerne i Haderslev Kommune. Et af målene er, at flere elever gives deltagelsesmuligheder i udviklende fællesskaber i almenområdet eller tættere på almenområdet end det er tilfældet i dag.

Denne handleguide har til formål at omsætte Haderslevreformen, Børne og Ungepolitikken og Inklusionsstrategien til konkrete handleanvisninger - både så der er sammenhæng til skolernes pædagogiske grundlag, men også i den måde vi konkret samarbejder på. Handlingsanvisningerne har til formål at skabe mere fælles retning og sikre større grad af ensartethed og kvalitet på folkeskolerne i Haderslev Kommune.

Folkeskolerne i Haderslev Kommune er samtidig forskellige. Forskellighed kan i arbejdet med at styrke almenområdet være en kæmpe styrke. Derfor er den strategiske handleguide både retningsgivende, samtidig med, at den gerne skal give plads til, at skolernes ramme, kontekst, traditioner og kultur kan være forskellig.

Den strategiske handleguide skal med andre ord binde Haderslevreformen, Børn og Ungepolitikken og Inklusionsstrategien sammen med fælles og tydelige tilgange og systematikker, som kan række helt ud i det enkelte læringsfællesskab. Samtidig skal handleguiden gøre det på en måde, hvor den enkelte skole kan kvalificere, udmønte og oversætte lokalt, så der skabes værdi og mening i den professionelle praksis til gavn for elevernes læring og trivsel.

Forord

Rasmus Graff
Skolechef



Læsevejledning: Den strategiske handleguide indeholder 8 områder

Det første område er **styrkelse af almenområdet**, som beskriver hvordan der ved forebyggende, foregribende og indgribende indsatser arbejdes med udviklingen af den pædagogiske praksis gennem en sammenhængende og helhedsorienteret tilgang.

Område 2 beskriver **vejen til styrkede læringsfællesskaber**, som har fokus på udviklingen af fællesskaber med øgede deltagelsesmuligheder for alle børn og unge. Her beskrives hvordan pædagogiske indsatser forankres lokalt på den enkelte skole gennem hvert enkelt team i samarbejde med vejlederne i Pædagogisk Læringscenter (PLC), praksisvejledere og ved det tværfaglige samarbejde med det Rådgivende Team og Familierådgivningen.

Gennem det 3. område beskrives hvordan skoleledelserne vil udarbejde og revidere **det pædagogiske grundlag** i et samarbejde med medarbejdere og skolebestyrelser inden udgangen af 2022.

Områder 4 og 5 beskriver hvordan **skoleledelsen** gennem en styrket faglig og pædagogisk ledelse, skal bidrage til at styrke og udvikle læringsfællesskaber på skolerne, så flere børn tilbydes deltagelsesmuligheder i almenområdet. Derudover illustreres og beskrives distriktrådenes betydning som professionelt læringsfællesskab.

Struktur og organisering af de foregribende, forebyggende og indgribende indsatser beskrives i område 6, hvor det 7. område har fokus på det **tværfaglige samarbejde**.

Afsluttende skitserer det 8. område hvordan der arbejdes med **implementering og opfølgning**, som skal understøtte forankringen og involveringen i arbejdet med den strategiske handleguide på skoleområdet.

Arbejdet med den strategiske handleguide tænkes således ind i det kontinuerlige arbejde med skoleudvikling i Haderslev Kommune.

Til sidst i handleguiden findes afsnittet **"En styrket pædagogisk praksis – konkrete tilgange"**, som kan anvendes i udviklingen af styrkede læringsfællesskaber.

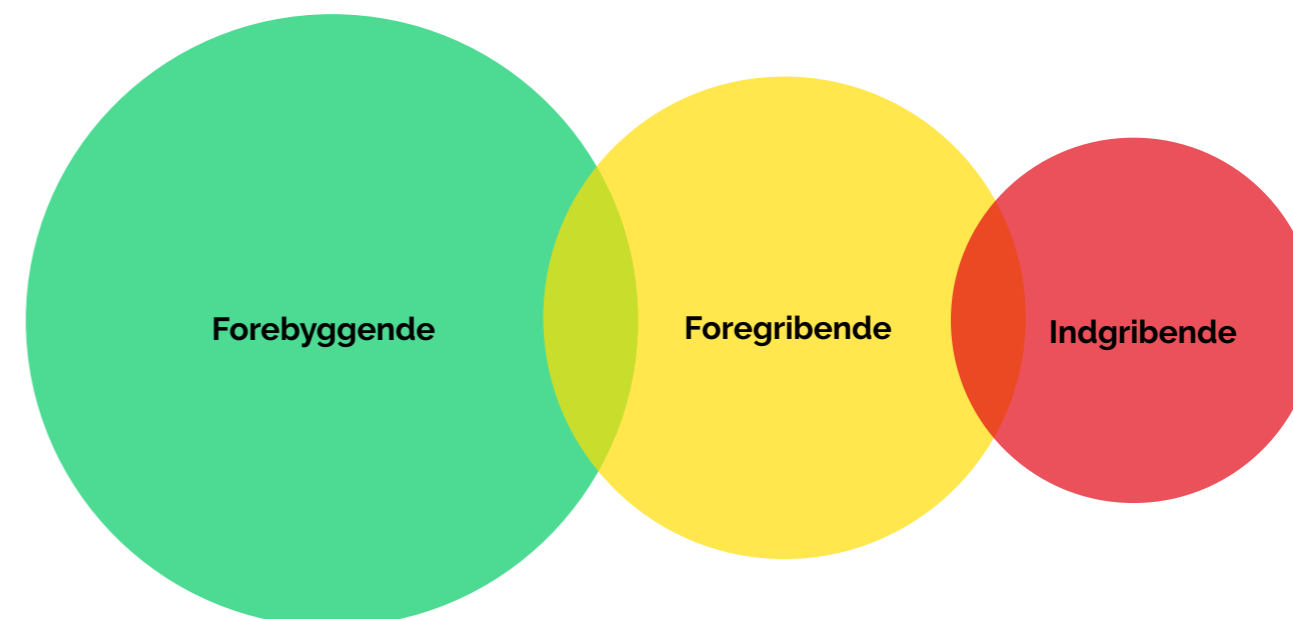
Styrkelse af almenområdet gennem forebyggende og foregribende indsatser

I Haderslev Kommune vil vi arbejde for, at alle børn og unge får det bedst mulige skoletilbud tæt på almenområdet.[†] Alle skoler i Haderslev kommune arbejder som professionelle læringsfællesskaber, hvilket danner fundament for udvikling og styrkelse af de forpligtende læringsfællesskaber på skolerne.

For at lykkes med at styrke almenområdet, er det væsentligt at de indsatser, vi samarbejder om, er rettet mod den pædagogiske praksis. Indsatserne kan være forebyggende, foregribende og indgribende, som illustreret i nedenstående model:

Med et øget fokus på de forebyggende og foregribende indsatser vil vi styrke udviklingen af inkluderende og forpligtende læringsfællesskaber på alle skoler og i hvert enkelt distrikt i Haderslev Kommune.

De indgribende indsatser iværksættes primært der, hvor der kræves en særlig indsats.



[†] Jf Inklusionsstrategien: "Inkluderende og forpligtende fællesskaber" side 2

Vejen til styrkede læringsfællesskaber for alle børn og unge

I Haderslev kommune forstår vi fællesskaber som en central og vigtig del af alle børns og unges liv. Central og vigtig fordi kernen i læringsfællesskaber netop understreger, at alle børn og unge er vigtige og har brug for at være en deltagende del af et fællesskab, hvor de kan lære, udvikles og vokse.²

Styrkelsen af almenområdet i Haderslev Kommune skal ske gennem konkrete pædagogiske indsatser, der understøtter og udvikler den daglige pædagogiske praksis på hver enkelt skole i kommunen.

For at sikre sammenhæng i både de forebyggende, foregribende og indgribende pædagogiske indsatser, er det væsentligt at der arbejdes systematisk og struktureret med de konkrete tiltag.

Pædagogiske observationer og iagttagelser af læringsfællesskabet og af barnet eller den unge samt test som fx trivselsmålinger danner afsættet for iværksættelse af de forebyggende og foregribende pædagogiske indsatser.

Alle indsatser beskrives med tydelige mål i konkrete mål- og indsatsplaner, som både rettes mod læringsfællesskabet og barnet. De konkrete mål - og indsatsplan evalueres og justeres løbende.

I Haderslev Kommune er forebyggende indsatser kendetegnet ved, at teamet arbejder systematisk med: kvalitativt og kvantitativt data³, mål- og indsatsplaner, sparring, vejledning og ved inddragelse af barnet og forældre.

De forebyggende indsatser, som bliver iværksat og afprøvet, følges løbende op af evalueringer og dermed en justering af indsatserne, således at der sigtes mod og følges op på de fastlagte mål og tegn, som fremgår af mål- og indsatsplanen.

Gennem et koordineret samarbejde mellem de enkelte teams på skolerne, vejlederne i Pædagogisk Læringscenter (PLC) og skoleledelsen udvikles og iværksættes de forebyggende pædagogiske indsatser, som styrker den pædagogiske praksis og dermed læringsfællesskabet og barnets deltagelses- og tilblivelsesmuligheder⁴.

² Jf Inklusionsstrategien: "Inkluderende og forpligtende fællesskaber" side 2

³ Data, som kan anvendes ved de forebyggende tiltag, fremgår af afsnittet "En styrket pædagogisk praksis – konkrete tilgange"

⁴ "Relationsudvikling i skolen": Gro Emmertsen Lund og Gitte Haslebo

Gennem den løbende opfølgning og evaluering vurderes det, om den forebyggende pædagogiske indsats medfører de ønskede effekter. I evalueringen af de forebyggende indsatser kan det vise sig, at disse ikke er tilstrækkelige, hvorfor der iværksættes en mere foregribende indsats.

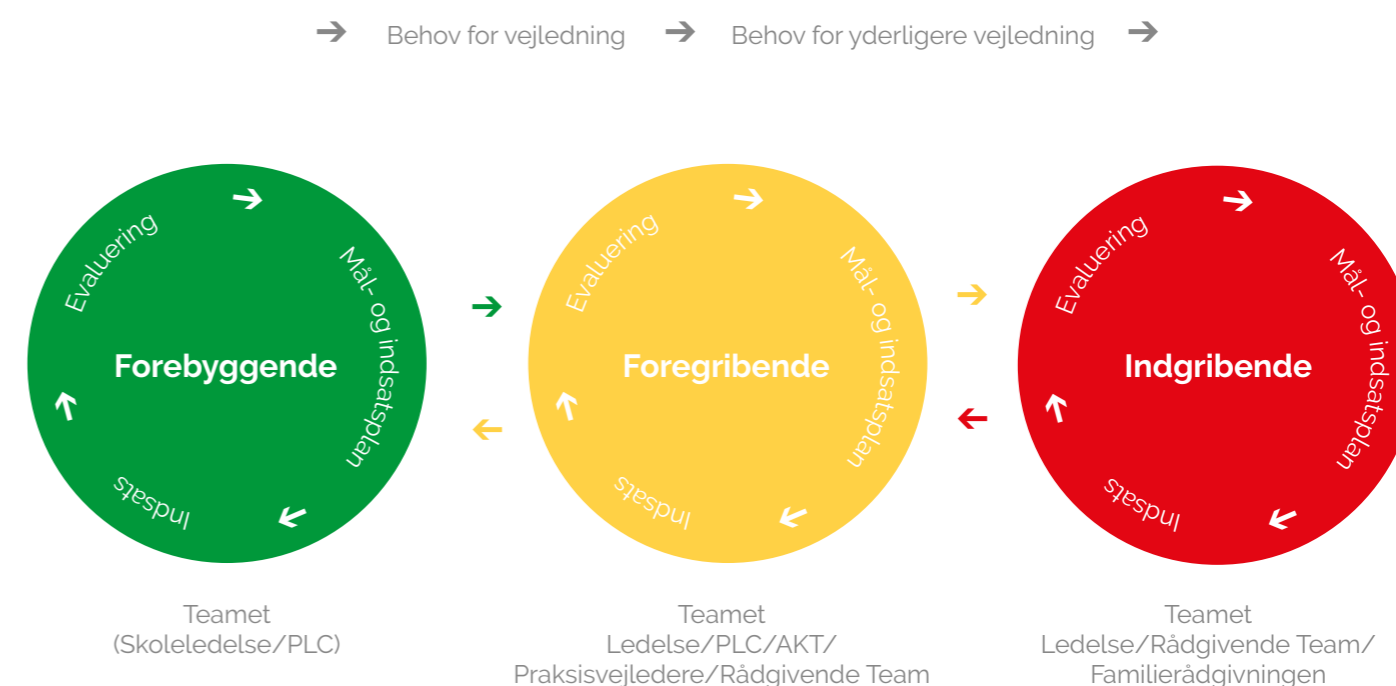
I en foregribende indsats inddrages eksterne vejledere, som fx: praksisvejledere, det Rådgivende Team og Familierådgivningen.

Barnet og forældrene er ligeledes en naturlig del af de foregribende pædagogiske indsatser.

Udviklingen af de pædagogiske indsatser og dermed af den pædagogiske praksis sker særligt gennem de forebyggende og foregribende indsatser.

I hvert led, dog særligt ved det forebyggende og foregribende, vil der være iværksat og afprøvet flere indsatser, som løbende bliver justeret og evalueret med afsæt i de beskrevne mål i mål- og indsatsplanen.

Det næste led iværksættes, når teamet og de tilknyttede vejledere eller samarbejdspartnere vurderer, der er behov for en yderligere udvikling af de pædagogiske tiltag.⁵



⁵ "Aktionsforskning i læringsperspektiv": Julie Borup Jensen, Søren Frimann og Micki Sonne Kaa Sunesen

Børn og forældre - en inddragende tilgang

I Haderslev kommune arbejdes der med at inddrage barnets stemme i tilrettelæggelsen af de indsatser, som involverer barnet.

Barnet skal have direkte indflydelse på egen hverdag.

De 4 stærke udsagn fra Børne- og Ungepolitikken⁶ står derfor centralt i arbejdet med styrkelsen af almenområdet og dermed også i arbejdet med at skabe deltagelsesmuligheder for det enkelte barn i fællesskabet.

Børn og forældrene skal både inddrages i arbejdet med udviklingen de brede læringsfællesskaber, men også i arbejdet med at styrke barnets faglige, personlige og sociale kompetencer.

Dette arbejde kan bl.a. ske gennem elevsamtaler og ved skole-hjemsamtaler, men også gennem den løbende kommunikation og dialog.

Barnet og forældrene involveres også i arbejdet med indsatserne i mål- og indsatsplaner, hvor barnets stemme og forældrenes perspektiv beskrives.



- Se mig, som den jeg er
- Lad mig høre til ligesom dig
- Giv mig passende udfordringer
- Vis mig hvem jeg kan blive

(Tønnesvang, 2015)

⁶ [boerne_og_ungepolitik_nov2017.pdf \(haderslev.dk\)](#)

Mål- og indsatsplaner

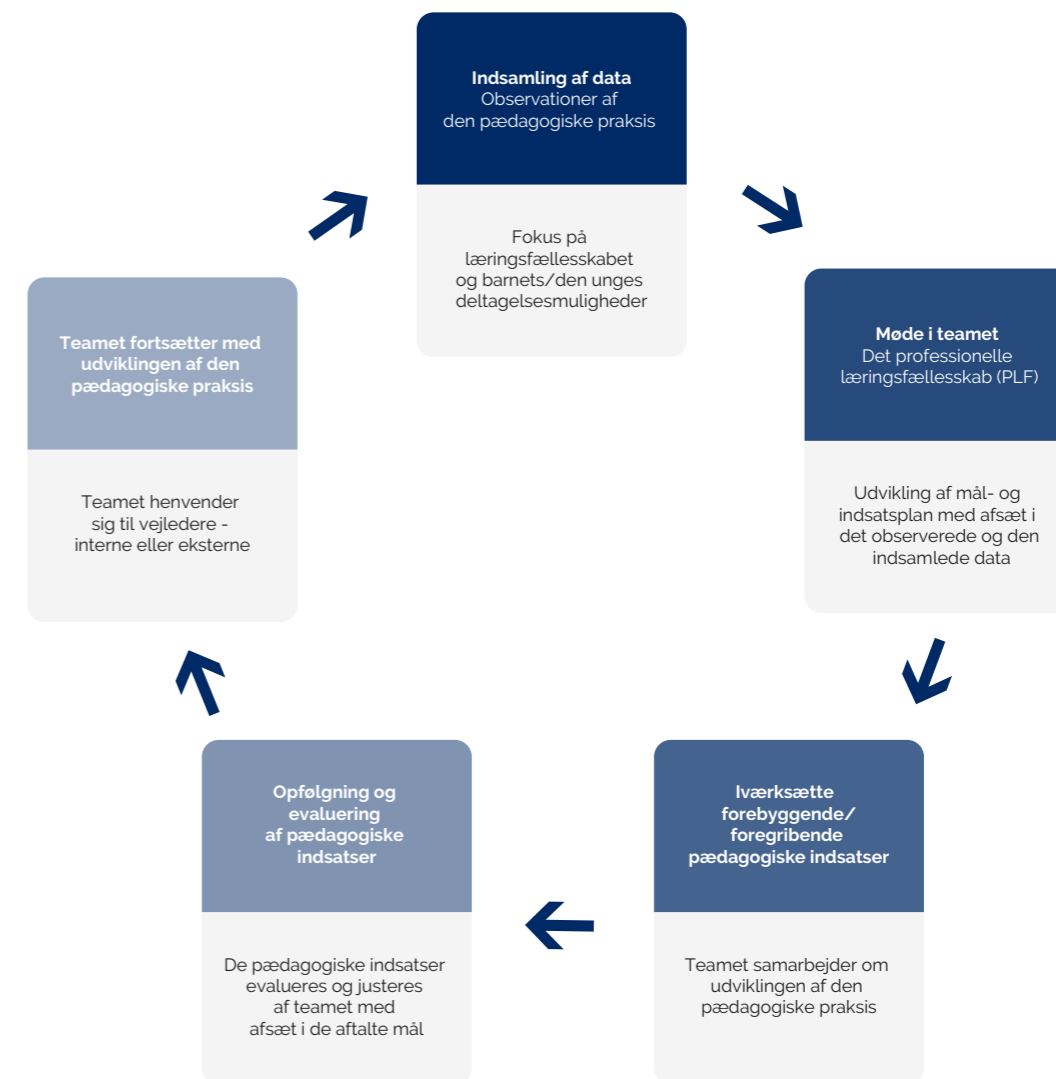
Alle skoler arbejder systematisk med udvikling, opfølgning og evaluering af de iværksatte pædagogiske indsatser gennem skriftlige mål- og indsatsplaner.

Mål- og indsatsplanerne skal tydeligt beskrive: de opstillede mål for den pædagogiske indsats, tegn på hvordan man vil opnå målene, og hvornår de givne indsatser evalueres.⁷

Indsatserne i mål- og indsatsplanen udarbejdes altid som et led i både det forebyggende og foregribende arbejde.

Forud for en indgribende indsats skal der altid være arbejdet med forebyggende og foregribende pædagogiske indsatser. Indsatserne skal være tydeligt beskrevet og evalueret i konkrete mål- og indsatsplaner forud for en indgribende indsats iværksættes.

Processen for arbejdet med mål- og indsatsplaner er skitsere i nedenstående model:



⁷ Inspiration til mål- og indsatsplaner findes under afsnittet "En styrket pædagogisk praksis - konkrete tilgange"

Skolernes pædagogiske grundlag

I Haderslev Kommune sættes der gennem 2022 fokus på at styrke og videreudvikle skolernes pædagogiske grundlag.

Det pædagogiske grundlag skal sætte fælles retning for det pædagogiske arbejde på skolerne. Det pædagogiske grundlag skaber et fælles sprog og en fælles forståelse for sammenhængen mellem trivsel, læring og udvikling på den enkelte skole.

Udviklingen af skolernes pædagogiske grundlag vil ske gennem deltagelsen i et fælles kommunalt ledelsesudviklingsforløb faciliteret af eksterne konsulenter.

Skoleledelserne vil gennem ledelsesudviklingsforløbet blive understøttet i udarbejdelsen af et lokalt forankret pædagogisk grundlag, som tager udgangspunkt i hver enkelt skole som organisation.

Gennem arbejdet med det pædagogiske grundlag omsættes ambitionerne i Børn og Ungepolitikken, målsætningen i Inklusionsstrategien og tilgangen i den strategiske handleguide til et styrket lokalt forankret fundament.

Skoleledelsen sikrer, at skolens pædagogiske grundlag er udarbejdet og revideret i et samarbejde med medarbejdere og skolebestyrelser inden udgangen af 2022.⁸

Skoleledelsen indsender deres reviderede pædagogiske grundlag til Pædagogik og Læring senest d. 15. januar. 2023.

Pædagogik og Læring vil i løbet af foråret 2023 invitere til et opfølgende dialogmøde på den enkelte skole. Formålet med mødet er at understøtte skolerne i forankringen af det pædagogiske grundlag.



⁸ Inspiration til pædagogiske grundlag findes under afsnittet "En styrket pædagogisk praksis - konkrete tilgange"

En styrket skoleledelse fagligt og pædagogisk

Faglig ledelse⁹ er væsentligt i arbejdet med at styrke almenområdet. Faglig ledelse er at oversætte og omsætte organisatoriske mål til faglige løsninger rettet mod kerneopgaven.

I nedenstående model – inspireret af Viviane Robinson, er der 5 ledelsesmæssige dimensioner, som er bærende for at den faglige ledelse styrker skolernes arbejde med at skabe deltagelsesmuligheder for flere børn.

Både de forebyggende, foregribende og indgribende indsatser styrkes gennem faglig ledelse. Det er lederen, der har ansvaret for at sikre, at indsatserne i arbejdet med at skabe deltagelsesmuligheder for flere børn i almenområdet, altid er understøttet gennem alle fem dimensioner uanset indsatsniveau.

Nedenstående er de forebyggende, foregribende og indgribende indsatser beskrevet på et overordnet organisatorisk niveau.



⁹ [Elevcentreret skoleledelse – Blivklog](#)

Faglig ledelse i de forebyggende indsatser

Langt de fleste børn trives i de almene læringsmiljøer. Lederen skal, sammen med medarbejderne, sikre at de **forebyggende indsatser** som f.eks. differentiering og fleksibel holddannelse er naturlige værktøjer, som indgår i tilrettelæggelsen af den daglige undervisning.

Andre tiltag kan være to-voksenordninger, co-teaching, særligt tilrettelagte "kursus" forløb inden for fagområder eller trivselsfremme herunder også med inddragelse af skolens faglige vejledere og ressourcepersoner.

Faglig ledelse i de foregribende indsatser

Der kan være situationer, hvor de forebyggende tiltag ikke er tilstrækkelige i arbejdet med at sikre fællesskabers eller enkelte børns læring og trivsel. I sådanne situationer kan der iværksættes en række **foregribende indsatser**. Målttede foregribende indsatser skal understøtte de børn, som har behov for en særlig indsats, så de i højere grad gives deltagelsesmuligheder i fællesskabet. Det er væsentligt, at foregribende indsatser altid rettes mod det fællesskab, hvori det enkelte barn skal gives deltagelsesmuligheder. De foregribende indsatser kan både tilrettelægges i læringsfællesskaber eller som en mellemform. En mere konkret beskrivelse af mellemformer findes i et kommende afsnit.

Faglig ledelse i de indgribende indsatser

Børn og unge visiteres kun til et indgribende skoletilbud, når ovenstående beskrevne indsatser er systematisk afprøvet og evalueret. Børn visiteres i en afgrænset periode på et år, hvor der er definerede lærings- og udviklingsmål. Barnets skoletilbud vurderes årligt ved re-visitation med afsæt i en evaluering af barnets lærings- og udviklingsmål. Dette med henblik på, at det enkelte barn kan vende tilbage til almenområdet.

Skolelederens juridiske ansvar, når et barn har behov for en specialpædagogisk indsats

Når det vurderes, at et barn har behov for en mere indgribende indsats, skal der udarbejdes en pædagogisk-psykologisk vurdering (PPV). Den pædagogisk-psykologisk vurdering understøtter og kvalificerer skolens tilrettelæggelse af den specialpædagogiske indsats. Når der udarbejdes en PPV på et barn, er der en række forpligtelser som skolens ledelse skal leve op til. Disse er kort skitseret i nedenstående model under overskriften skoleledelsen.

Hvis skolens ledelse vurderer, at barnets specialpædagogiske behov bedst understøttes af et mere vidtgående skoletilbud, henvises barnet til Pædagogisk Koordinationsudvalg (PKU)¹⁰.

Det er skolens ledelse, der sikrer, at relevante dokumenter videresendes til Pædagogisk Koordinationsudvalg – herunder også de indsatsbeskrivelser, som har været iværksat i det fællesskab, som barnet er en del af og omkring barnet.

Det er væsentligt at både mål, pædagogiske indsatser og evaluering af indsatserne fremgår tydeligt af de indsatsbeskrivelser, som fremsendes til Pædagogisk Koordinationsudvalg.

Iværksættelsen af mere indgribende indsatser sker gennem følgende trin:



¹⁰ Pædagogisk Koordinationsudvalg (PKU) beskrives nærmere i "Vejledning: Specialpædagogisk Bistand-folkeskolerne"

Skoleledelse i professionelle læringsfællesskaber

Hvis vi skal lykkes med at skabe deltagelsesmuligheder for flere børn i almenområdet, kræver det at skoleledelserne samarbejder som professionelle læringsfællesskaber.

"Et professionelt læringsfællesskab er en inkluderende gruppe af mennesker, der motiveres af en fælles læringsvision, og som støtter og samarbejder med hinanden og finder måder til at forandre egen praksis gennem systematisk opsamling, undersøgelse og vurdering af data - og sammen lærer nye og bedre tilgange. Det professionelle læringsfællesskab fremmer læring og trivsel for børn og unge gennem udvikling af de professionelle egen læring."¹¹

Der er på skoleområdet en række formaliserede professionelle læringsfællesskaber for skoleledelserne i arbejdet med skabe deltagelsesmuligheder for flere børn i almenområdet.

Skoleledelsen som professionelt læringsfællesskab

Skoleledelserne arbejder på egen skole som professionelt læringsfællesskab. Skolelederne kan, når det er relevant, inddrage viden fra eksempelvis skolens egne vejledere i PLC eller eksterne ressourcepersoner som eksempelvis psykologer, forvaltningskonsulenter eller praksisvejledere. Skoleledelsernes arbejde som professionelt læringsfællesskab på egen skole er primært rettet mod de forebyggende og foregribende indsatser.

Distriktsrådet som professionelt læringsfællesskab

I de tre distrikter samarbejder skolelederne gennem distriktsrådene om at styrke almenområdet. De enkelte distriktsråd samarbejder foregribende bl.a. om at understøtte pædagogiske indsatser omkring mindre læringsfællesskaber, som fx mellemformer, og konkrete børn eller unge.

I distriktsrådene kan den enkelte skoleleder, gennem fælles læring, få hjælp til at finde nye og bedre tilgange i arbejdet med konkrete udfordringer i udviklingen af deltagelsesmuligheder for flere børn i almenområdet.

Praksisvejledernes viden og erfaringer kan med fordel inddrages i den fælles læring i distriktsrådet.

Samarbejdet omkring de fælles problemstillinger i distriktsrådene er en foregribende indsats, som sker forud for en mere indgribende indsats, som eksempelvis en henvisning til Pædagogisk Koordinationsudvalg.

Pædagogisk Koordinationsudvalg (PKU) som professionelt læringsfællesskab

Pædagogisk Koordinationsudvalg træffer afgørelse om et eventuelt specialiseret skoletilbud til et barn eller en ung.

Det er væsentligt for afgørelserne, at de bliver truffet på et data- og evidensinformeret grundlag. Når det pædagogiske koordinationsudvalg træffer afgørelse om et mere indgribende skoletilbud, vil det altid ske med afsæt i dokumentation i form af bl.a. en pædagogisk-psykologisk vurdering (PPV), skolens indstilling og den udarbejdede mål- og indsatsplan, men også på baggrund af en konkret dialog mellem distriktsrådet, de tværgående ressourcepersoner og de fagprofessionelle.

Før skolelederen eller distriktsrådet træffer afgørelse om et mere indgribende skoletilbud, er det den enkelte skoleleders ansvar, at der har været iværksat forebyggende og foregribende pædagogiske indsatser gennem et systematisk og implementerende arbejde med mål- og indsatsplaner lokalt på egen skole.

Skolelederen sikrer ligeledes, at der gennem distriktsrådet har været foregribende dialoger, hvor distriktsrådet, som professionelt læringsfællesskab, har drøftet mulige forebyggende eller foregribende pædagogiske indsatser i distriktet.

De professionelle læringsfællesskaber på tværs af skoler:



¹¹ Albrechtsen (2013), Dafour & Marzano (2015), Hargreaves & Fullan (2016)

Tværfagligt samarbejde og sammenhængende indsatser

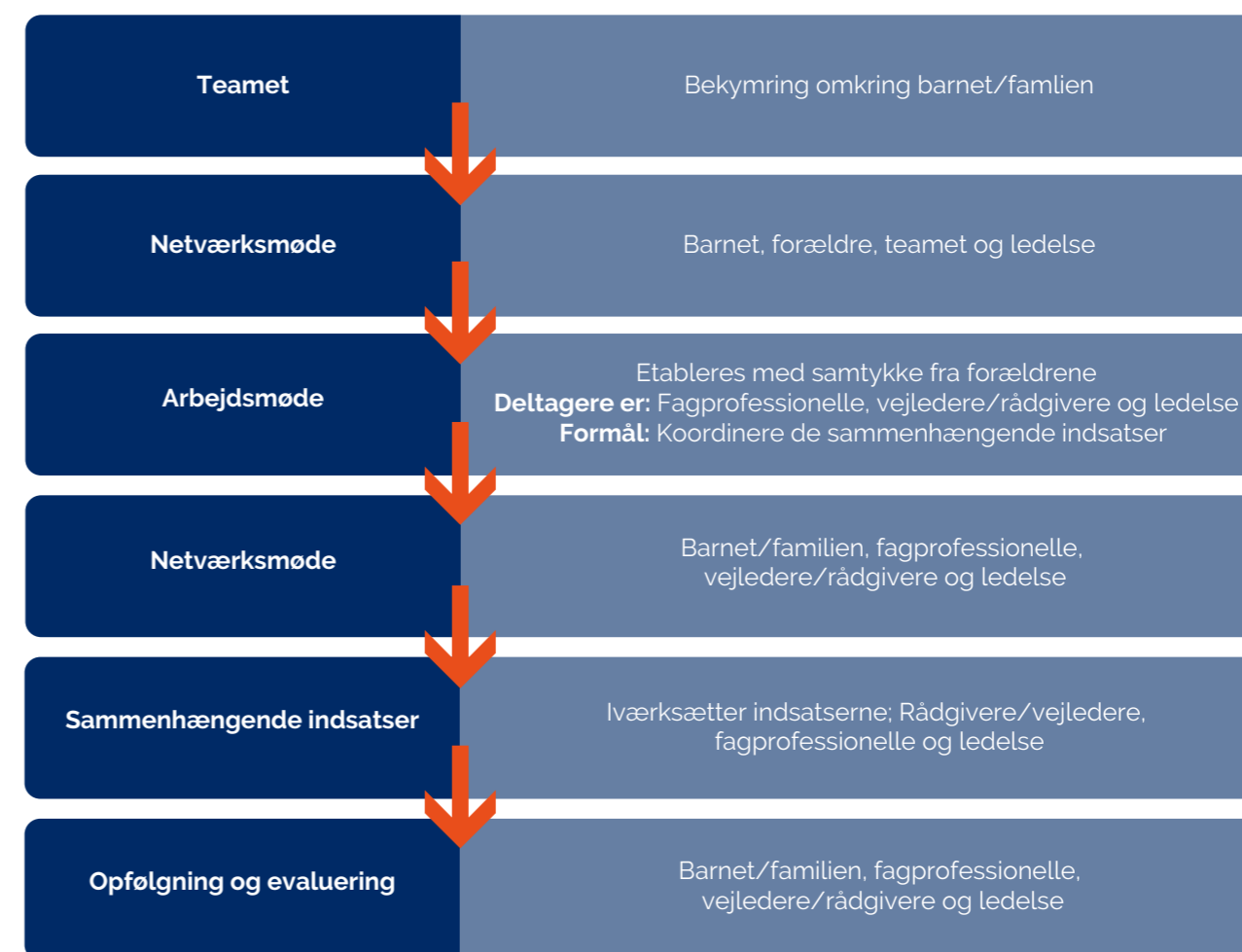
I det tværfaglige samarbejde er der fokus på børn, unge og familier, som har brug for særlig opmærksomhed.

På tværs af ledere og de fagprofessionelle i; dagtilbud, skoler, det Rådgivende Team og Familierådgivningen etableres det tværfaglige samarbejde for at styrke udviklingen af sammenhængende indsatser.

Det tværfaglige samarbejde udvikles og understøttes i Haderslev Kommune gennem relationel koordinering¹⁴ og er på skoleområdet med til at styrke barnets deltagelsesmuligheder ind i fællesskabet.

Skoleledelsen og lederne af de tværgående enheder har ansvaret for organiseringen af de strukturer og processer, som skal understøtte det tværfaglige samarbejde og dermed de sammenhængende indsatser.

En tilgang til organiseringen af det tværfaglige samarbejde omkring sammenhængende indsatser illustreres i modellen¹⁵:



¹⁴ "Sammenhængende ledelse, indsatser og løsninger" Carsten Hornstrup og Jacob Storch

¹⁵ Til at understøtte det tværfaglige samarbejde er der i Haderslev Kommune udvikles i 2022/2023 "Trivselslinealen".

Implementering og opfølgning

Pædagogik og Læring arbejder med implementering, forankring og evaluering af den strategiske handleguide gennem følgende tilgang:

21. juni 2022	11. august 2022	September 2022	September /oktober 2022	Oktober 2022	Oktober/ november 2022	December 2022
Skoleledermøde Præsentation af "Strategisk handleguide" og "Vejledning: Specialpædagogisk bistand"	Temadag Skoleudvikling	Præsentation af model for analyse af egen organisation Skoleledermøde Afdelingsleder netværk Tværs møde	Ledelsens analyse i egen praksis	Skoleledermøde Opsamling på de første møder i PKU	Sparringsmøde om analyse af egen skole	Fælles skoleledermøde Opsamling på samtaler Drøftelser i skoleleder- gruppen Devaluering
→	→	→	→	→	→	→



En styrket pædagogisk praksis – konkrete tilgange

Nedenstående oversigt henviser til en række forebyggende og foregribende tiltag, som kan iværksættes. Listen er til inspiration:

Forebyggende indsatser		
Tiltag:	Aktør	Indsats:
Kvalitativ og kvantitativ data	Teamet	<ul style="list-style-type: none"> • Pædagogiske iagttagelser og observationer • Klasselog • Elevinterviews • Individuelle elevsamtaler • National trivselsundersøgelse • TOPI • Hjernen og Hjertet • Klassesetivsel.dk
Dokumentation og handleplaner/mål- og indsatsplaner	Teamet	<ul style="list-style-type: none"> • Faglige og sociale årsplaner • Trivselsforløb • Mål- og indsatsplaner for læringsfællesskabet • Mål- og indsatsplaner for eleven <p>Inspiration til handleplaner findes via: 25.7 SMTTE – en dynamisk model til planlægning, gennemførelse, evaluering og refleksion Pædagogik – introduktion til pædagogens grundfaglighed (systime.dk) Videnproducerende Skoler – AGORA Gratis download af KRAP metoderne</p>
Forældre- samarbejde	Teamet Forældre	<ul style="list-style-type: none"> • Løbende kontakt via Aula • Skolehjem samtaler • Opfølgende møder • Netværksmøder • Familierådslagning

Foregribende indsatser		
Tiltag:	Aktør	Indsats:
Sparring og vejledning	Teamet, vejleder eller rådgiver	<p>Vejleder fra PLC:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fokuserede pædagogiske observationer • Deltagelse i teammøder • Udvikling af mål- og indsatsplan for læringsfællesskabet med opfølgning og evaluering • Inddragelse af børnegruppen • Orientering af forældre • Arbejds møde med teamet <p>Samarbejde med praksisvejleder</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fokuserede pædagogiske observationer • Deltagelse i teammøder • Videreudvikling af mål- og indsatsplan for læringsfællesskabet med opfølgning og evaluering • Inddragelse af elevfællesskabet • Orientering af forældre • Arbejds møde med teamet, vejleder fra skolen og ledelse <p>Psykolog eller rådgiver fra det Rådgivende Team</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fokuserede observationer • Deltagelse i teammøder • Kvalificering af mål- og indsatsplan for læringsfællesskabet med opfølgning og evaluering • Inddragelse af elevfællesskabet og barnet/den unge • Orientering af forældre • Arbejds møde med teamet, vejleder fra skolen, praksisvejleder
Pædagogiske indsatser	Teamet Vejleder	<ul style="list-style-type: none"> • Undervisningsdifferentiering • Struktur i klasserummet • Klasserumsledelse • KaMiBe • ICDP • CO-teaching • Holddannelse • Mellemform på skolen • Implementering af specialpædagogisk viden og indsatser • Selvregulering/arousal • Anerkendende kommunikation • Relationsarbejde • Karakterstyrker • Bombe-kursus • Sammenhængende overgange

Efter arbejdet med målrettede pædagogiske indsatser kan der iværksættes indgribende tiltag.

Foregribende indsatser		
Tiltag:	Aktør	Indsats:
Netværksmøde	Team, vejleder, skoleledelse, familierådgivningen, barn og forældre	<ul style="list-style-type: none"> Samarbejds møde med barn, forældre, teamet, vejledere og rådgivere samt ledelse
Tværfagligt samarbejde med familierådgivningen	Team, vejleder, skoleledelse, familierådgivningen, barn og forældre	<p>Efter aftale med familien, vejlederen og skoleledelsen inddrages familierådgivningen i det videre arbejde med barnet/den unge.</p> <p>Familierådslagning</p> <ul style="list-style-type: none"> Samarbejds møde med team, vejleder fra skolen, barn og forældre Gennemgang af individuel mål- og indsatsplan med opfølgning og evaluering <p>Underretning</p> <ul style="list-style-type: none"> Netværksmøde med team, vejleder fra skolen, praksisvejleder, familievejleder, barn og forældre Gennemgang af den individuelle mål- og indsatsplan med opfølgning og evaluering Underretning
PPV	Skoleledelse, Rådgivende Team og forældre	<ul style="list-style-type: none"> Efter aftale med forældrene ved et netværksmøde indstilles barnet/den unge til en pædagogisk psykologisk vurdering (PPV)
VISO	Skoleledelse, rådgivende psykolog og forældrene	<ul style="list-style-type: none"> Efter aftale med forældrene ved et netværksmøde indstilles barnet/den unge til VISO-forløb
Distriktsrådet	Skoleledelse Skoleledere i distriktet Pædagogisk konsulent Praksisvejledere Børn- og Ungechef	<ul style="list-style-type: none"> Efter aftale med forældrene ved et netværksmøde kan skoleledelsen søge sparring og vejledning ved distriktsrådet. Distriktsrådet giver sparring og vejledning med fokus på udviklingen af læringsfællesskaber for alle børn og unge i lokalmiljøet.

Foregribende indsatser		
Tiltag:	Aktør	Indsats:
Henvielse til Pædagogisk Koordinationsudvalg (Visitation)	Skoleledelse, rådgivende psykolog og forældrene	<ul style="list-style-type: none"> Skoleledelsen kan henvise barnet/den unge til specialpædagogisk bistand gennem Pædagogisk Koordinationsudvalg efter aftale med forældre og rådgivende psykolog. <p>En henvisning kræver:</p> <ul style="list-style-type: none"> Der er udarbejdet en PPV Der har været iværksat forebyggende og foregribende pædagogiske indsatser Der er en velbeskrevet handleplan/Mål- og indsatsplaner, som dokumenterer de iværksatte pædagogiske indsatser

Inspiration til arbejdet med skolens pædagogiske grundlag:

[Pædagogisk grundlag - Skolestyrken](#)

[Skolens fælles pædagogiske og didaktiske grundlag \(heguddannelser.dk\)](#)

[Det pædagogiske grundlag | emu danmarks læringsportal](#)

Skolen på Islands Brygge: [Skolens pædagogiske grundlag | Skolen på Islands Brygge \(aula.dk\)](#)

Espergærde skole: [Pædagogisk grundlag | Espergærde Skole \(aula.dk\)](#)

